

Rynek miodu w Polsce i Unii Europejskiej

Joanna Pawłowska-Tyszko

Abstrakt

Branża pszczelarska jest istotnym działem unijnego i krajowego sektora rolno-spożywczego, a decyduje o tym znaczenie gospodarcze, środowiskowe i społeczne. Unia Europejska ma silny rynek miodu ze względu na wysoki popyt, który podlega dynamicznym zmianom. Celem badań było ukazanie głównych uwarunkowań i tendencji na rynku miodu w Polsce i Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem produkcji, handlu zagranicznego i samowystarczalności. Badania wykazały, że unijny oraz krajowy rynek miodu cechują niska samowystarczalność, duży udział importu w podaży i niska specjalizacja eksportowa produkcji. Wymiana handlowa powoduje integrację unijnego rynku z rynkiem międzynarodowym, a głównymi partnerami w imporcie są Chiny i Ukraina ze względu na konkurencyjność cenową. Duży import jest silną konkurencją i wymusza na unijnym i krajowym pszczelarstwie procesy dostosowawcze do zmieniających się uwarunkowań rynkowych i regulacyjnych.

Słowa kluczowe: handel zagraniczny miodem, rynek miodu, samowystarczalność.

Joanna Pawłowska-Tyszko, dr inż., Zakład Ekonomiki Agrobiznesu i Biogospodarki, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy (IERiGŻ PIB).

Wstęp

Pszczelarstwo jest jednym z najstarszych, niewielkich, ale ważnych działów rolnictwa, który odgrywa kluczową rolę zarówno w ekosystemie, jak i gospodarce. Sektor ten od lat boryka się z różnymi problemami o charakterze środowiskowym, biologicznym, organizacyjnym i technologicznym. Pojawiają się również wyzwania związane z rosnącymi kosztami produkcji (szczególnie energii i paszy), niskimi cenami skupu oraz konkurencją ze strony miodu z importu. Rosną również obawy dotyczące bezpieczeństwa spożywanego miodu związane z zanieczyszczeniami pestycydami pochodzącymi z rolnictwa, obecnością szkodliwych bakterii czy też fałszowaniem miodu.

Unia Europejska ma silny rynek miodu ze względu na wysoki popyt i znaczący udział w handlu światowym, który podlega dynamicznym zmianom napędzanym przez zmieniające się gusta i preferencje konsumentów i pojawiające się nowe trendy spożycia miodu^{1,2}, czy też rosnące wykorzystanie miodu w różnych gałęziach przemysłu³. Struktura rynku miodu i jego funkcjonowanie mają bezpośredni wpływ na charakter i wielkość produkcji, a także relacje cenowe między równymi poziomami łańcucha dostaw.

Celem badań było ukazanie głównych uwarunkowań i tendencji na rynku miodu w Polsce i Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem produkcji, handlu zagranicznego i samowystarczalności.

Materiał i metoda badań

Do analizy zebranego materiału posłużono się danymi FAOSTAT, raportami Instytutu Ogrodnictwa Zakładu Pszczelnictwa w Puławach, Komisji Europejskiej oraz analizami rynkowymi Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego (IERiGŻ PIB). Podstawowym okresem badawczym

1. S. Román, L.M. Sánchez-Siles, M. Siegris, *The importance of food naturalness for consumers: Results of a systematic review*. „Trends in Food Science & Technology” 2017, nr 67, s. 44–57, <https://doi.org/10.1016/j.tifs.2017.06.010>; F. Sgroi, F. Modica, *An experimental analysis of consumers' attitudes towards honey: The case of the Sicilian market*, „Future Foods” 2023, No. 7, s. 100223, <https://doi.org/10.1016/j.fufo.2023.100223>.
2. F. Sgroi, F. Modica, *An experimental analysis of consumers' attitudes towards honey: The case of the Sicilian market*, „Future Foods” 2023, No. 7, s. 100223. <https://doi.org/10.1016/j.fufo.2023.100223>.
3. P. Hirpara, P. Maharshi, V.D. Rameshbhai et al., *Honey: A Functional Food and Its Application in Food Products*, „Journal of Xidian University” 2023, Vol. 17(10), s. 764–782; S. Bogdanov, *Honey as Nutrient and Functional Food*, „Retrieved January” 2017, No. 8, s. 2024, <https://www.beehexagon.net/app/download/11112014973/8HoneyNutrientFunctional.pdf?t=1609255034>, dostęp 13.10.2025.

były lata 2019–2023, co było podyktowane dostępnością danych. W celu zobrazowania trendów posłużono się danymi długookresowymi obejmującymi lata 2003–2023.

Do oceny zebranego materiału wykorzystano analizę statystyczno-opisową. Do pomiaru samowystarczalności żywnościowej użyto wskaźnik (SSR_{food}), przyjęty przez Food and Agriculture Organization (FAO 2012), który uwzględnia produkcję krajową i handel zagraniczny. Wskaźnik jest relacją krajowej produkcji do bilansowego zużycia (1). Samowystarczalność na rynku danego dobra występuje, jeżeli wartości wskaźnika (SSR_{food}) są większe lub równe jedności ($SSR_{food} \geq 1$).

$$SSR_{food} = \frac{P_{food}}{D_{food}} * 100 \quad (1)$$

gdzie: SSR_{food} – wskaźnik samowystarczalności,

P_{food} – produkcja krajowa,

D_{food} – bilansowe zużycie.

Bilansowe zużycie (D_{food}) wyraża produkcję (P_{food}) skorygowaną o saldo handlu zagranicznego (TB_{food}). Saldo handlu zagranicznego (TB_{food}) jest bezwzględną różnicą pomiędzy eksportem (Ex_{food}) i importem (Im_{food}) oraz umożliwia ocenę sytuacji podaży-popytu na danym rynku (2). Dodatnie saldo handlu zagranicznego ($TB_{food} > 0$) wskazuje na występowanie nadwyżki produkcji danego kraju nad popytem wewnętrznym. W związku z tym nadwyżki te mogą być sprzedawane na rynkach zewnętrznych, a kraj jest samowystarczalny w produkcji danego dobra.

$$TB_{food} = Ex_{food} - Im_{food} \quad (2)$$

gdzie: Ex_{food} – eksport,

Im_{food} – import.

Według metody FAO bilansowe zużycie można zapisać jako produkcję powiększoną o import i pomniejszoną o eksport, która jest wykorzystywana przy obliczeniach wskaźnika SSR_{food} w licznych opracowaniach naukowych odnoszących się do tej problematyki (3)⁴. Według nowej metody FAO, do wzoru wliczane są także rezerwy

4. F. Kapusta, *Bezpieczeństwo żywnościowe Polski i jej mieszkańców w okresie przedakcesyjnym i po akcesji do Unii Europejskiej*, „Ekonomia XXI wieku” 2016, nr 4(12); A. Baer-Nawrocka, A. Sadowski, *Food security and food self-sufficiency around the world: A typology of countries*, „PloS one” 2019, Vol.14(3), e0213448, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0213448>; T. Brankov, B. Matkovski, *Is a Food Shortage Coming to the Western Balkans?*, „Foods” 2022, Vol. 11(22), s. 3672, <https://doi.org/10.3390/foods11223672>; P. Cango, J. Ramos-Martín, F. Falconi, *Toward food sovereignty and self-sufficiency in Latin America and the Caribbean: opportunities for agricultural complementarity*, „Revista de Economía e Sociología Rural” 2022. <https://doi.org/10.1590/1806-9479.2021.251291>; J. Clapp, *Food self-sufficiency: Making sense of it, and when it makes sense*, „Food Policy” 2017, Vol. 66, s. 88–96, ISSN 0306–9192, <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2016.12.001>.

krajowe (S_{food}) (4). Metoda ta została opisana m.in. przez J. Clapp (2017) i zastosowana w badaniach m.in. Rena i in. (2020)

$$D_{food} = P_{food} + Im_{food} - Ex_{food} = P_{food} \pm TB_{food} \quad (3)$$

$$D_{food} = P_{food} + Im_{food} - Ex_{food} \pm \Delta S_{food} = P_{food} \pm TB_{food} \pm \Delta S_{food} \quad (4)$$

gdzie: ΔS_{food} – zmiana stanu zapasów.

W niniejszym opracowaniu, ze względu na ograniczenia dostępności danych statycznych dotyczących zapasów, wskaźnik SSR_{food} obliczono według następującej formuły (5). Niezależnie jednak od dostępności danych statystycznych analiza samowystarczalności w długim okresie uzasadnia przyjęcie do obliczeń tej formuły.

$$SSR_{food} = \frac{P_{food}}{P_{food} \pm TB_{food}} * 100 \quad (5)$$

Na podstawie analizy danych dokonano oceny sytuacji produkcyjnej i handlu zagranicznego miodem w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej. Do interpretacji wyników posłużono się metodą opisową i porównawczą. W opracowaniu uwzględniono ujednoliconą definicję miodu bez podziału na jego rodzaje zgodnie z Dyrektywą Rady⁵.

Sektor pszczelarski i rynek miodu – wyzwania

Analizując literaturę przedmiotu dotyczącą sektora pszczelarskiego i rynku miodu, zidentyfikować można wiele czynników warunkujących jego stan i rozwój na poszczególnych kontynentach. Jak zauważa A. Borowska⁶, wśród czynników tych wymienić można: warunki klimatyczne, tradycje, nawyki, zamiłowanie do pszczelarstwa, a także stopień jego rozwoju i samej specjalizacji. Ponadto podkreśla ona znaczenie również innych czynników o charakterze społeczno-ekonomicznym, wynikające np.: z poziomu i struktury konsumpcji⁷ czy też – jak zauważają B. Madras-Majewska i J. Majewski⁸ –

5. Dyrektywa Rady 2001/110/WE z dnia 20 grudnia 2001 r. odnosząca się do miodu, Dz. U. UE.L.2002.10.47 A, <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-UE/dyrektywa-2001-110-we-odnoszaca-sie-do-miodu-67428080>, dostęp 13.10.2025.

6. A. Borowska, *Kształtowanie się światowego rynku miodu w latach 1961–2010*, „Roczniki Nauk Rolniczych” 2011, Seria G, nr 98(3), s. 160–175.

7. A. Borowska, *Kształtowanie się światowego rynku...*, op. cit.

8. B. Madras-Majewska, J. Majewski, *Oplacalność produkcji pszczelarskiej w Polsce*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” 2004, z. 53, s. 175–185.

określające opłacalność produkcji. Warto zauważyć również, iż produkcja miodu stanowi dodatkowe źródło dochodów gospodarstw domowych, przyczyniając się tym samym do zmniejszenia ubóstwa⁹.

Sektor pszczelarski stoi w obliczu wielu wyzwań. Kryzys związany z pandemią COVID-19, a także konflikt na Ukrainie tylko uwypukliły jego rolę w łańcuchu żywnościowym oraz problemy związane m.in. z utratą siedlisk, zanieczyszczeniem środowiska, zmianami klimatycznymi, chorobami pszczół, rosnącymi kosztami produkcji czy bieżącymi nadwyżkami miodu w krajach Unii Europejskiej (UE) wobec konkurencji ze strony importu. Wzrasta również presja na skalowanie działalności przy jednoczesnym przestrzeganiu zmieniających się przepisów Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa żywności. W obliczu tych wyzwań sektor pszczelarski w UE dynamicznie się rozwija, rośnie liczba pszczelarzy i rodzin pszczelich, wzrasta również wolumen produkcji. W 2023 roku wyprodukowano w UE około 245 tys. ton miodu wobec niecałych 200 tys. ton w 2014 roku, pokrywając jednak jedynie około 60% zapotrzebowania. Kraje członkowskie Unii są w dużym stopniu uzależnione od importu, a same Chiny i Ukraina odpowiadają za około 65% całkowitego importu miodu. Jakość importowanego miodu z krajów trzecich jest powszechnie kwestionowana, pomimo że podlega ona licznym wymogom krajowych i unijnych organów w zakresie spełniania standardów jakościowych. Jako główny zarzut wymienia się niezgodność importowanego miodu z krajów trzecich z dyrektywą miodową¹⁰.

Poważnym wyzwaniem dla europejskiego rynku miodu są również międzynarodowe umowy handlowe, które mają istotne znaczenie w rozwoju gospodarczym, ale stwarzają również ryzyko zmiany warunków konkurencji – zarówno dla producentów, jak i konsumentów oraz dla środowiska naturalnego. Umowa Mercosur oraz porozumienie handlowe dotyczące kontyngentów taryfowych TRQs w przywozie z Ukrainy stwarzają tego typu zagrożenia¹¹. W ramach projektowanej umowy handlowej UE – Mercosur przewidziana jest częściowa liberalizacja handlu dwustronnego miodem z krajami tego ugrupowania. Proces polega na tym, że UE przyznaje Mercosurovi bezcłowy kontyngent na miód, który będzie stopniowo zwiększany – od 7,5 tys. ton w chwili wejścia umowy w życie do 45 tys. ton po sześciu latach. Po stronie Mercosuru pełne zniesienie cła w imporcie miodu z krajów UE ma nastąpić od momentu

9. R. Kumar, O. Prakash Agrawal, Y.A. Hajam, *Honey A Miraculous Product of Nature*, Taylor & Francis, CRS Press, 2022.

10. Dyrektywa Rady 2001/110/WE z 20 grudnia 2001 r. odnosząca się do miodu, Dz. U. L 10 z 12.01.2002 r., Czytaj więcej w Systemie Informacji Prawnej LEX: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-UE/dyrektywa-2001-110-we-odnoszaca-sie-do-miodu-67428080>.

11. P. Szajner, J. Pawłowska-Tyszko, W. Łopaciuk et al., *Sustainable concentration in the Polish food industry in the context of the EU-MERCOSUR trade agreement*, „Sustainability” 2025, nr 17(12), s. 5640, <https://doi.org/10.3390/su17125640>.

wejścia w życie umowy. W ramach porozumienia handlowego między UE a Ukrainą proponuje się natomiast wzrosty kontyngentów taryfowych dla miodu z 6 tys. ton do 35 tys. ton. Są one jednak na niższym poziomie niż bezcłowe ilości, które były dopuszczone w ramach automatycznego mechanizmu ochronnego funkcjonującego w ramach środków ATM w okresie od czerwca 2024 roku do czerwca 2025 roku¹². Jeśli w ramach zwiększonych kwot nastąpi wzrost importu z Ukrainy do UE, który zagrozi stabilności rynkowej, to projekt porozumienia przewiduje możliwość czasowego wycofania dodatkowych preferencji i powrót do poziomu kontyngentów obowiązujących obecnie. Do uruchomienia tego ochronnego mechanizmu wystarczy stwierdzenie zakłóceń rynkowych nawet na poziomie pojedynczych państw, a nie całej UE. Projekt porozumienia przewiduje również poprawę warunków dostępu do rynku ukraińskiego. Głównym problemem, na który zwraca się uwagę w kontekście realizacji tych umów, jest kwestia jakości miodów wprowadzanych na rynek europejski z ww. kierunków, co wynika z mniej restrykcyjnych niż w UE standardów produkcji w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i ochrony klimatu w krajach MERCOSUR, jak również na Ukrainie. Zwiększony import może także ograniczać rozwój krajowych pasiek, a to z kolei może niekorzystnie wpływać na bezpieczeństwo żywnościowe kraju. Uzasadnione są obawy, że w wyniku liberalizacji handlu mogą pojawić się zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa konsumentów, które będą wymagały odpowiednich regulacji dotyczących jakości produktów, na co wskazują E. Gozlan i S. Marette¹³.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, a szczególnie duży udział importu miodu w strukturze rynku, zasadne jest badanie jego samowystarczalności żywnościowej. Zainteresowanie poprawą poziomu samowystarczalności żywnościowej wzrasta zazwyczaj po doświadczeniach większych kryzysów – wskazują na to polityki wielu państw po kryzysie cen żywności w latach 2007–2008. Poziom samowystarczalności staje się również tematem dyskusji w okresach nadwyżek produkcji, co widoczne jest w ostatnim okresie na rynku miodu.

W miarę jak europejski rynek się rozwija, kwestie bezpieczeństwa żywności, identyfikowalności i zapewnienia jakości nie są już opcjonalne, lecz stają się niezbędne do utrzymania konkurencyjności i dostępu do rynków o wysokiej wartości. Ważnym elementem w całym łańcuchu dostaw jest zatem promocja lokalnego miodu we wszystkich kanałach dystrybucji oraz edukacja konsumentów zarówno na poziomie UE, jak również poszczególnych krajów.

12. Wielkości progowe ATM w 2024 r. wynosiły 44,4 tys. ton miodu, ale w okresie 1.01.2025–5.06.2025 już 18,5 tys. ton.

13. F. Lin, X. Li, N. Jia et al., *The impact of Russia-Ukraine conflict on global food security*, „Global Food Security” 2022, nr 36, s. 100661.

Światowa produkcja miodu

Światowa produkcja miodu w 2023 roku wyniosła ok. 2 mln ton i w okresie dziesięcioletnim zwiększyła się o ok. 13%¹⁴. Największym światowym producentem są Chiny z produkcją ok. 472 tys. ton w 2023 roku (25% produkcji światowej), która w analizowanym dziesięcioleciu utrzymywała się na stabilnym poziomie. Wyjątek stanowiły lata 2016 oraz 2017, kiedy produkcja przekroczyła poziom 540 tys. ton (rysunek 1). Warto podkreślić jednak, że średnie spożycie miodu w Chinach w 2023 roku było niewielkie – kształtowało się w granicach 0,22 kg na mieszkańca, mniej niż przykładowo w Japonii (0,36 kg) czy w krajach członkowskich UE. Należy jednak spodziewać się, że spożycie tego produktu, który jest uznawany za produkt wyższej jakości, będzie rosło ze względu na poprawę standardów życia mieszkańców Chin¹⁵. Rosną również perspektywy rozwoju produkcji miodu w Chinach, co wynika m.in. ze wzrostu zainteresowania zakładaniem pasiek. Sprzyjają temu m.in. korzystne uwarunkowania środowiskowe, poprawa produktywności wynikającej ze stosowania ulepszonych technik pszczelarskich¹⁶ czy rosnąca świadomość konsumencka.

Na listach głównych światowych producentów miodu, którzy od lat utrzymują swoją wysoką pozycję, znajdują się również: Turcja (115 tys. ton w 2023 roku), Iran (80 tys. ton), Argentyna (73 tys. ton) oraz Ukraina (58 tys. ton), wykres 1. Kraje te w ostatniej dekadzie zwiększyły łączny wolumen produkcji miodu o ok. 4,1%. Największe wzrosty odnotowały Indie (14,3%) oraz Turcja (11,7%), spadła natomiast produkcja miodu na Ukrainie oraz w Argentynie (odpowiednio o 12,8% i 3,4%). O ile spadek produkcji miodu na Ukrainie może być wynikiem działań zbrojnych prowadzonych na jej terenie i można go uznać za incydentalny, to w Argentynie tendencja ta pogłębia się, na co wskazują badania A. Borowskiej¹⁷. Może mieć to istotne znaczenie dla wchodzącej w życie umowy UE – Mercosur (Brazylia, Argentyna, Paragwaj i Urugwaj) oraz porozumienia handlowego dotyczącego kontyngentów taryfowych TRQs w przywozie z Ukrainy. Kraje Unii Europejskiej są drugim co do wielkości producentem miodu na świecie, z udziałem na poziomie 13%, pokrywając jednak zaledwie ok. 64% swojego zapotrzebowania.

14. Baza danych FAOSTAT, 2025.

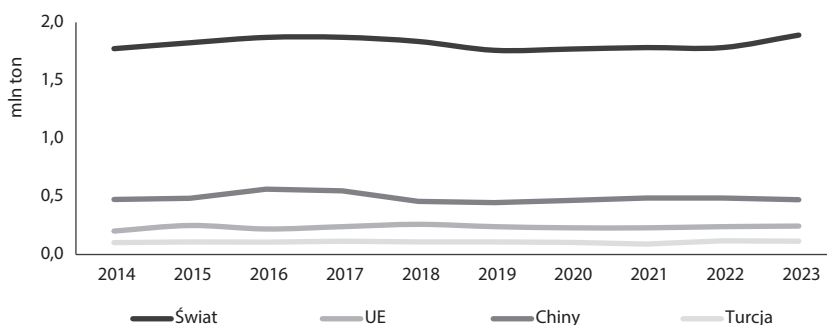
15. M. Zeng, W.Y. Yan, Z.J. Zeng, *Analysis of Consumers' Willingness to Pay for Honey in China*, „Sustainability” 2023, nr 15, s. 1500, <https://doi.org/10.3390/su15021500>.

16. A. Borowska, *Zmiany w produkcji i handlu zagranicznym miodem w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej i świata*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie „Problemy Rolnictwa Światowego” 2022, t. 22(XXXVII), z. 4, s. 5–25, DOI: 10.22630/PRS.2022.22.4.13.

17. A. Borowska, *Zmiany w produkcji i handlu ...*, op. cit. s. 12.

Polska uplasowała się na 15. pozycji w światowych rankingach producentów miodu¹⁸.

Wykres 1. Światowa produkcja miodu w latach 2014–2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

Produkcja i handel miodem w Polsce i krajach Unii Europejskiej

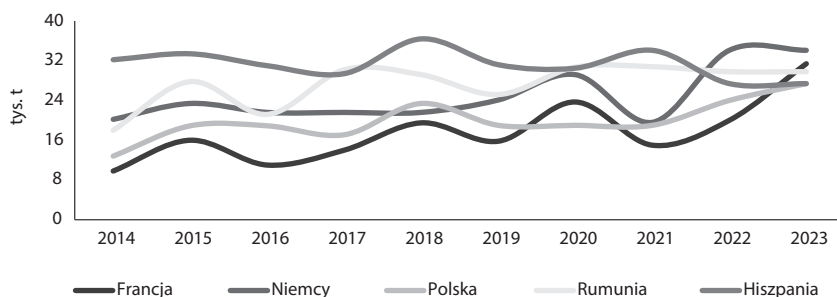
Europejska produkcja miodu w 2023 roku wyniosła ok. 245 tys. ton i w stosunku do roku 2014 zwiększyła się o ok. 21%¹⁹. Na ten stosunkowo wysoki wzrost miały wpływ ostatnie lata dobrych zbiorów szczególnie w 2019, 2020 i 2022 roku. Największym unijnym producentem miodu w 2023 roku były Niemcy z produkcją na poziomie 34 tys. ton, co stanowi 14% produkcji unijnej, w dalszej kolejności Francja (31,4 tys. ton), Rumunia (29,8 tys. ton), Hiszpania (27,4 tys. ton) i Polska (27,4 tys. ton), która dzieli z Hiszpanią czwartą pozycję w rankingu unijnych producentów miodu (wykres 2). Pomimo znaczącego wzrostu całkowitej produkcji w Unii Europejskiej w analizowanym okresie, na poziomie poszczególnych krajów wykazuje ona silne zróżnicowanie. Wśród pięciu głównych unijnych producentów wszystkie kraje poza Hiszpanią (spadek o 15%) wykazały wzrosty, przy czym największe, bo ponad trzy- i dwukrotne wzrosty były odpowiednio w Hiszpanii i Polsce (tabela 1). Dane

18. European Commission, *Agriculture and rural development, Honey market overview (Autumn 2024)*, www.agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/honey_en, dostęp; Baza danych FAOSTAT, 2023 <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

19. FAOSTAT, Baza danych 2025; <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

na wykresie 2 wskazują, że produkcja miodu w krajach będących największymi unijnymi producentami miodu jest niestabilna i zróżnicowana terytorialnie, co wynika nie tylko z uwarunkowań klimatycznych, zmienności warunków pogodowych, lecz także specyfiki gospodarki pasiecznej (duże rozdrobnienie produkcji, różny poziom rozwoju pasiek). Ta zmienność produkcji nie daje gwarancji na zachowanie bezpieczeństwa żywnościowego na rynku miodu w UE. Stąd wiele krajów Wspólnoty, aby zaspokoić popyt wewnętrzny, zgłaszany na rynku, importuje miód z innych części świata.

Wykres 2. Produkcja wybranych producentów miodu w UE w latach 2014–2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

W UE w 2023 roku było ok. 600 tys. pszczelarzy, którzy posiadali ok. 20 mln rodzin pszczelich, a których liczba w ostatnim dziesięcioleciu zwiększyła się o ok. 45%. Ten znaczny wzrost liczby rodzin pszczelich świadczy o dużym potencjale rozwojowym tego sektora. Z danych zawartych w tabeli 1 wynika, że wśród pięciu wiodących producentów największą liczbę rodzin pszczelich posiadają pszczelarze z Hiszpanii oraz Rumunii, przy czym w krajach tych jest ona trzykrotnie wyższa aniżeli średnia w UE, która stanowi ok. 26 rodzin pszczelich (tabela 1). W większości krajów UE przeważają małe pasieki amatorskie. Zaledwie 3% pszczelarzy zawodowych w UE posiada 40% rodzin pszczelich, w których znajduje się powyżej 150 pni. Przeciętna wydajność z jednej rodziny pszczelej wynosi 12,2 kg i jest ona porównywalna do tej, jaką osiągają pszczelarze w Polsce oraz Rumunii. Największą zaś osiągają niemieccy pszczelarze, którzy na tle porównywanych krajów obsługują jednak najmniejsze pasieki.

Tabela 1. Charakterystyka sektora pszczelarskiego w Unii Europejskiej w 2023 roku

Kraj	Średnia wielkość pasieki	Wydajność (kg/rodzinę pszczelą)	Zmiany produkcji (rok bazowy 2014) (%)	Konsumpcja	Samowystarczalność
Niemcy	6,7	34,1	168,8	80,3	42,5
Rumunia	74,2	12,4	164,9	24,2	123,1
Hiszpania	76,8	9,8	85,2	31,0	88,5
Polska	25,8	11,6	213,6	40,4	67,8
Francja	28,6	17,5	318,2	58,2	53,9
Pozostałe	23,8	9,8	87,4	147,2	64,7
Razem UE	25,6	12,2	121,3	381,3	64,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: European Commission, Agriculture and rural development, Honey market overview (Autumn 2024), www.agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/honey_en; dostęp 13.10.2025.

Poza Rumunią we wszystkich analizowanych krajach konsumpcja przewyższa wartość produkcji, co oznacza jednak, że ilość wyprodukowanego miodu jest niewystarczająca, aby zaspokoić popyt krajowy, jak również unijny (produkcja zaspokaja jedynie ok. 64% popytu). Stąd znaczenie miodu w handlu międzynarodowym systematycznie rośnie. Stanowi on znaczący potencjalny rynek eksportowy dla dostawców miodu z innych obszarów geograficznych, szczególnie z Chin, Ukrainy, Argentyny i Meksyku²⁰. Miód dostarczany na rynek europejski musi jednak spełniać szereg wymagań sanitarnych oraz jakościowych, co wynika m.in. ze sposobu jego produkcji. W Unii Europejskiej klasyfikowany jest jako produkt pochodzenia zwierzęcego. Z tego też powodu – w celu utrzymania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa na rynku miodu w Unii Europejskiej, a zwłaszcza w handlu międzynarodowym – wprowadzane są bardziej rygorystyczne przepisy dotyczące higieny i bezpieczeństwa żywności niż w innych częściach świata.

Według danych Copa-Cogeca²¹ wewnątrzunijny rynek miodu podzielony jest na różne kategorie:

- 1) kraje eksportujące swoją produkcję do innych państw członkowskich (Węgry, Bułgaria, Rumunia);

20. K. Jaśkiewicz, T. Szczęsna, *Quality and safety assessment of honey imported from Ukraine to Poland: physicochemical and residue analysis*, „Journal of Apicultural Science” 2025, Vol. 69(1), <https://doi.org/10.2478/JAS-2025-0003>; V. Paiano, A. Breidbach, C. Lörchner et al., *Detection of Honey Adulteration by Liquid Chromatography – High-Resolution Mass Spectrometry: Results from an EU Coordinated Action*, „Separations” 2025, Vol. 12(2), s. 47, <https://doi.org/10.3390/separations12020047>; Baza danych FAOSTAT 2025, dostęp 13.10.2025.

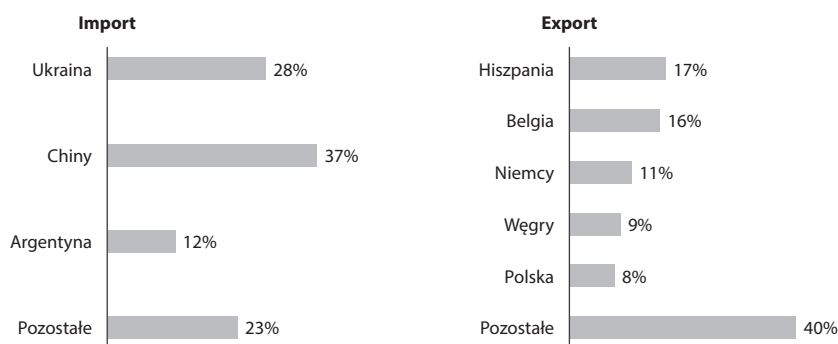
21. *Action Plan to Rectify the Alarming Situation*, Copa-Cogeca Position Paper on the European Honey Market, Bruksela, luty 2020.

- 2) kraje nieeksportujące swojej produkcji, reeksportujące importowany miód z innych państw członkowskich lub krajów do państw członkowskich (Niemcy, Belgia);
- 3) kraje eksportujące swoją produkcję oraz reeksportujące importowany miód z innych państw członkowskich lub krajów trzecich do państw członkowskich (Hiszpania, Portugalia, Polska).

Jak podają autorzy raportu²², taka sytuacja prowadzi do destabilizacji rynku miodu ze względu na wysoki poziom spekulacji, wskazując, że w ostatnim dziesięcioleciu spadkowi cen hurtowych miodu w danym kraju towarzyszył wzrost zakupu miodu w handlu wewnątrzunijnym. To implikuje również szereg problemów związanych z utrzymaniem rentowności europejskiego sektora pszczelarskiego, zachowaniem liczebności rodzin pszczelich, zapewnieniem dochodów i miejsc pracy na obszarach wiejskich, a także na zapyłanie i różnorodność biologiczną.

W 2023 roku na rynek unijny wprowadzono ok. 300 tys. ton miodu, w tym ok. 55% pochodziło z krajów trzecich, tj. 163 tys. ton. Z krajów tych największe ilości miodu na rynek UE w 2023 roku wprowadziły: Chiny (60 tys. ton), Ukraina (45 tys. ton), Argentyna (20 tys. ton) i Meksyk (10 tys. ton), a także kraje z udziałem poniżej 3% – Kuba, Wietnam, Brazylia i Chile. Warto dodać, że w 2023 roku Chiny wyeksportowały łącznie 152,6 tys. ton miodu o wartości 254,2 mln USD, a największymi odbiorcami były: Wielka Brytania (39 tys. ton), Japonia (28,7 tys. ton), Belgia (22,7 tys. ton), Polska (13 tys. ton) oraz Hiszpania (7 tys. ton), wykres 4. Import miodu w UE w ostatnim dziesięcioleciu zwiększył się o ok. 12,4%, w stosunku do 2022 roku – zmalał o 14%²³.

Wykres 3. Handel miodem w UE w 2023 roku

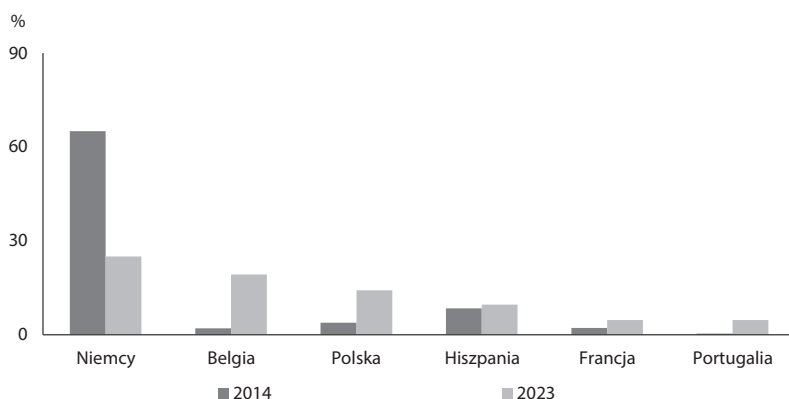
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025

22. *Action Plan to Rectify the Alarming Situation*, Copa-Cogeca Position Paper on the European Honey Market, Bruxelles, February 2020.

23. FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

Na uwagę zasługuje również analiza największych unijnych importerów miodu z krajów trzecich. Do krajów tych należą: Niemcy (41 tys. ton), które wprowadziły na rynek UE 14% całego importu do UE; Belgia, która jest małym producentem (w 2023 roku wyprodukowała zaledwie 3 tys. ton), ale jest drugim importerem miodu spoza UE (31,4 tys. ton); Polska (23,3 tys. ton); w dalszej kolejności Hiszpania, Francja, Portugalia czy Holandia. Warto również zauważyć, że w ciągu ostatnich 10 lat zmieniła się struktura importu miodu spoza UE. Podczas gdy udział importu do Niemiec zmalał z 74,4% do 25%, kraje takie jak Polska i Belgia znacznie zwiększyły import miodu spoza UE – odpowiednio z poziomu 3,8% do 14,2% oraz z 3,6% do 19,2% (wykres 5). Zmiana ta ma istotne konsekwencje dla cen importowanych miodów w kraju importera.

Wykres 4. Struktura importu z krajów trzecich w wybranych krajach UE

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

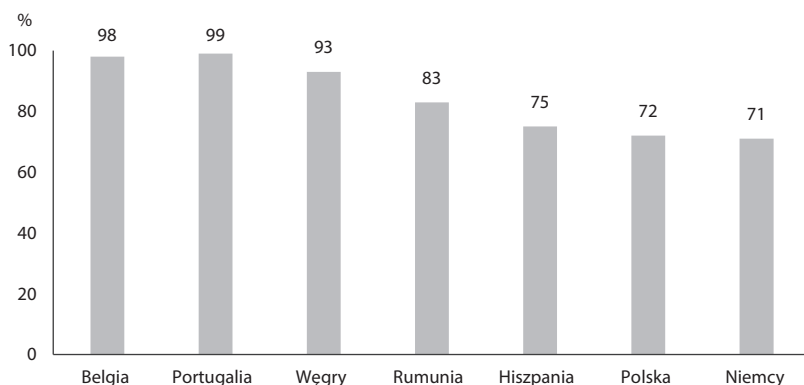
Jednym z największych dostawców miodu do UE jest Ukraina. Import miodu z tego kraju w ostatnim dziesięcioleciu zwiększył się ponad dwukrotnie, w roku 2023 wyniósł on 45,8 tys. ton²⁴. W roku 2022 wybuch wojny na Ukrainie spowodował znaczne wyhamowanie importu z Ukrainy, w stosunku do roku 2021 był niższy o 14,4%. Najwięcej miodu z tego kraju trafiło w badanym okresie do Niemiec, Polski, Francji, Hiszpanii oraz Grecji. Jeżeli spojrzymy na kraje Mercosur, to z tego bloku w 2023 roku sprowadzono ok. 24 tys. ton miodu, przy czym zauważalny jest ponad 70% wzrost importu z tych krajów w stosunku do 2014 roku. Najwięcej miodów z krajów Mercosur sprowadziły Niemcy, Hiszpania oraz Belgia. Polska w 2023 roku zaimportowała

24. FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

z Argentyny zaledwie 46 ton miodu. Warto również podkreślić, że import z tych krajów w 2023 roku zmniejszył się.

Podobne tendencje można zauważyć w eksporcie, przy czym w stosunku do 2014 roku zwiększył się on o 8,7%, a w stosunku do 2022 zmalał o 0,8%. W 2023 roku z unijnego rynku wyeksportowano 164 tys. ton miodu, większa część tego produktu – ok. 123 tys. ton (25%) – została dostarczona na rynek wewnętrzny, w tym do Belgii, Portugalii, Węgier, Rumunii, Hiszpanii, Polski czy Niemiec (wykres 6). Głównymi odbiorcami z krajów trzecich były Wielka Brytania, Stany Zjednoczone, Arabia Saudyjska i Szwajcaria. Największymi unijnymi eksporterami była Hiszpania (27,8 tys. ton, w tym do UE – 21,7 tys. ton), Belgia (27,2 tys. ton, w tym do UE – 26,7 tys. ton), Niemcy (18,5 tys. ton, w tym do UE – 13,1 tys. ton), Węgry (14,7 tys. ton, w tym do UE – 13,7 tys. ton) oraz Polska (14 tys. ton, w tym do UE – 10,1 tys. ton), wykres 4. Kraje te wykazują się dużą aktywnością eksportową, co wskazuje na ich duże zdolności produkcyjne lub/i korzystne warunki handlowe.

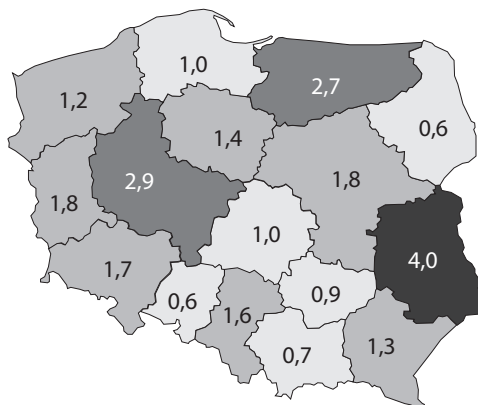
Wykres 5. Udział eksportu do krajów członkowskich UE w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

Sytuacja sektora pszczelarskiego i związanego z nim rynku miodu w Polsce nie odbiega od ogólnych tendencji, jakie zarysowały się w badanym okresie w UE. W 2023 roku wolumen produkcji miodu w Polsce wyniósł 27,4 tys. ton, przy czym największe ilości wyprodukowali pszczelarze z woj. lubelskiego (4 tys. ton), w dalszej kolejności – wielkopolskiego (2,9 tys. ton) oraz warmińsko-mazurskiego (2,7 tys. ton), rycina 1.

Rycina 1. Produkcja miodu według województw w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: P. Semkiw, *Stan pszczelarstwa w Polsce w 2023 r.*, INHORT, Puławy 2023, https://www.inhort.pl/wp-content/uploads/2024/07/11.3_Raport_stan_pszczelarstwa_2023.pdf, dostęp 13.10.2025.

Według rejestrów weterynaryjnych pszczelarstwem zajmowało się w 2023 roku ponad 97 tys. pszczelarzy, którzy prowadzili ok. 2,4 mln rodzin pszczelich²⁵, co stanowiło 12% rodzin w UE. Warto zauważyć, że w stosunku do 2014 roku liczba rodzin pszczelich zwiększyła się o 85%, a liczba pszczelarzy o 68%. Szczególnie zauważalny wzrost liczby rodzin pszczelich przypadał na lata 2020–2023²⁶, co wynikało ze wzrostu popytu na miód oraz unijnych programów wsparcia pszczelarstwa zachęcających i wspierających rozwój działalności pszczelarskiej. W ostatnich trzech latach obserwuje się jednak spowolnienie tendencji wzrostowej – zarówno liczby pszczelarzy, jak i rodzin pszczelich. Jak podaje P. Semkiw, w 2024 roku obserwuje się mniejsze przyrosty w stosunku do ostatnich 3 lat²⁷. To spowolnienie może być reakcją branży na problemy ekonomiczne, ale nadal rosnąca liczba pszczelarzy i rodzin pszczelich świadczy o wciąż istniejącym potencjale sektora. Średnia wielkość pasieki w Polsce to 24 rodziny pszczele, przy czym największe pasieki – powyżej 30 rodzin pszczelich – znajdują się w województwach: warmińsko-mazurskim (41 rodzin), zachodniopomorskim (31 rodzin) i lubelskim (30 rodzin). Prawie 63 tys. osób prowadzi pasieki

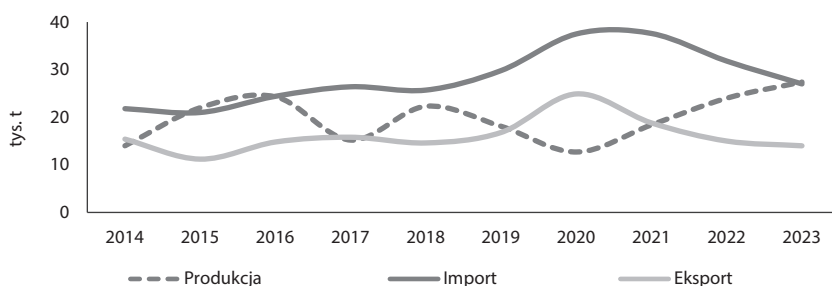
25. P. Semkiw, *Stan pszczelarstwa w Polsce w 2023 r.*, InHort, Puławy 2023, https://www.inhort.pl/wp-content/uploads/2024/07/11.3_Raport_stan_pszczelarstwa_2023.pdf, dostęp 13.10.2025.

26. W 2023 roku w Polsce zarejestrowano ponad 2,35 mln rodzin pszczelich, podczas gdy do pełnego zapylenia potrzeba 2–2,5 mln rodzin.

27. P. Semkiw, *Stan pszczelarstwa w Polsce w 2024 roku*, InHort, Puławy 2024, https://www.inhort.pl/wp-content/uploads/2025/01/8.2_2024_Raport_stan_pszczelarstwa.pdf, dostęp 13.10.2025.

małe – hobbystyczne, nieprzekraczające 20 rodzin pszczelich. Gospodarstwa o średniej skali przedsięwzięcia (21–50 pni) posiada ok. 24 tys. pszczelarzy. Nieco większą produkcją pszczelarską (od 51 uli do 80 uli) zajmuje się 7,6 tys. osób. Pszczelarzy, których pasieki zaliczane są do działów specjalnych produkcji rolnej (DSPR, powyżej 80 uli) jest 2,1 tys. Produkcja miodu w Polsce jest zmienna, podobnie jak w większości krajów UE. Od 2014 roku obserwujemy relatywnie duże jej wahania (od 15,4 ton do 27,4 tys. ton w 2023 roku)²⁸. W okresie dekady wolumen produkcji zwiększył się o ok. 75%. Ta zmienność jest warunkowana czynnikami zewnętrznymi, szczególnie presją środowiskową (zmianą klimatu, ubożeniem pożytków, monokulturami), ale również liczbą pasiek i wsparciem zewnętrznym. Szczególne wzrosty produkcji odnotowano w latach 2020–2023, kiedy zwiększyła się ona ponad dwukrotnie z poziomu odpowiednio 12,7 tys. ton do 27,4 tys. ton (wykres 7). W 2023 roku Polska była czwartym producentem miodu w Unii Europejskiej, a jej udział w produkcji sektora wyniósł 11%. Rosnąca produkcja miodu w Polsce w ostatnich latach wynikała m.in. z korzystnych uwarunkowań pogodowych, rosnącej liczby rodzin pszczelich oraz korzyści osiągniętych w ramach programów wsparcia²⁹. Łagodniejsze zimy i stosunkowo dobra pogoda sprzyjająca kwitnieniu i nektarowaniu roślin umożliwiła pszczołom dłuższy okres zbioru. Zwiększyła się również dostępność roślin miododajnych, na co wpływ miały programy wsparcia zachęcające do zmiany struktury upraw w kierunku rozwoju nasadzeń roślin miododajnych.

Wykres 6. Produkcja i handel miodem w Polsce w latach 2014–2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

28. FAOSTAT 2014–2023, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

29. H. Smolarz, *Pszczelarstwo jako element bioróżnorodności bezpieczeństwa żywnościowego Polski*, XI Ogólnopolska konferencja „Bezpieczna pszczoła, bezpieczny pszczelarz, bezpieczne pszczelarstwo”, IERiGŻ PIB, Warszawa, 16 października 2025.

Polska jest trzecim największym unijnym importerem miodów spoza UE, skąd sprowadza prawie 90% tego surowca. O ile produkcja miodu w Polsce wykazywała się dużą zmiennością w latach 2014–2023, o tyle import miodu do 2021 roku wyraźnie wzrastał (z poziomu 22 tys. ton w 2014 roku do 38 tys. ton w 2021 roku). Od 2022 roku wolumen importu miodu do Polski nieznacznie obniżył się. Polska jest importerem miodu netto. Szczególny wzrost importu przypadł na lata 2020–2021 (o ok. 26% w stosunku do 2019 roku), co należy wiązać ze zwiększonym zapotrzebowaniem na miód w związku z wybuchem pandemii Covid-19. W kolejnych latach odnotowano spadek importu, który w 2023 roku osiągnął poziom 27 tys. ton i był niższy w stosunku do 2021 roku o 28%, a do 2022 roku – o 15%. Istotny wpływ na import miodu do Polski miał również wybuch wojny na Ukrainie, która do 2022 roku była głównym jego dostawcą. W 2022 roku ze względu na mniejsze nadwyżki eksportowe import surowca z Ukrainy zmniejszył się z poziomu 14 tys. ton w 2021 roku do 11 tys. ton w 2022 roku. W tym samym czasie pozycję lidera w imporcie przejęły Chiny, które w latach 2022–2023 dostarczyły na rynek polski o ok. 50% więcej miodu niż Ukraina (tabela 2). Warto dodać, że tych dwóch dostawców dostarcza na rynek polski ok. 88% całego importu. Od 2014 roku import całkowity wyraźnie przewyższa wartość krajowej produkcji, co wskazuje na wzrost popytu na miód na rynku krajowym i zagranicznym (wykres 1). W 2023 roku import miodu do Polski nieco wyhamowuje, był on o 15% mniejszy niż w 2022 roku i wyniósł 27,2 tys. ton. Dalsze zmniejszenie obserwuje się również w 2024 roku, przy czym spadek ten jest niewielki i wynosi 2,3%.

Tabela 2. Bilans miodu w Polsce oraz wskaźnik samowystarczalności w latach 2014–2023

Wyszczególnienie	2014	2019	2020	2021	2022	2023
	(tys. ton)					
Produkcja	14,1	16,8	12,7	18,4	24,0	27,4
Import	22,7	29,8	37,5	37,6	31,8	27,2
w tym						
Ukraina	9,7	11,5	21,7	13,7	10,7	9,6
Chiny	10,2	8,2	8,7	13,4	16,3	14,2
Eksport	15,4	16,8	24,9	18,8	15,0	14,0
Podaż	21,4	29,8	25,3	37,2	40,8	40,4
Samowystarczalność (%)	65,9	56,4	50,2	49,5	58,8	67,8

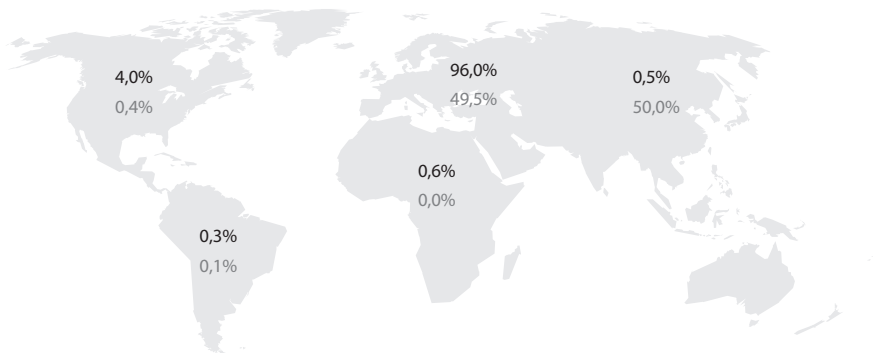
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

Rozpatrując import miodów do Polski nie można pominąć krajów Mercosur. W ostatnich latach wolumen miodu importowanego przez Polskę z krajów Mercosur był stosunkowo niewielki w odniesieniu do całego importu miodu do Polski. W latach 2022–2023 do Polski zaimportowano od 10 ton do 49 ton miodu z tego kierunku (według kraju pochodzenia), co stanowiło zaledwie 1–2% krajowego importu ogółem. Większość miodów była importowana z Argentyny, a niewielkie ilości sprowadzano z Brazylii. Z pozostałych krajów nie odnotowano importu miodu do Polski w analizowanym okresie. Z wstępnych danych GUS wynika, że import miodów z krajów Mercosur do Polski nieco wyhamowuje, w pierwszym półroczu 2025 roku import miodu wyniósł blisko 43 ton, wobec 37 ton w analogicznym okresie 2024 roku. Dane te wskazują, że nie należałoby się spodziewać dużego zagrożenia ze strony krajów Mercosur na rynku miodu, co więcej kraje te będą musiały spełnić również wymagane przez UE wymogi wprowadzenia miodów na teren krajów Wspólnoty, co może ograniczać jego napływ do Polski i innych krajów UE.

Tendencję spadkową obserwujemy również w sprzedaży zagranicznej miodu, która w 2020 roku osiągnęła najwyższy poziom 25 tys. ton. Od 2021 roku następuje wyraźny spadek eksportu do poziomu 14 tys. ton w 2023 roku. W całym badanym okresie eksport zmalał o ok. 9%. Wartość polskiego eksportu do 2019 roku była porównywalna z produkcją krajową. Wyjątek stanowił 2020 rok, gdzie na skutek pandemii Covid-19 wzrosło ogólne zapotrzebowanie na miód, a eksport osiągnął najwyższy w całym analizowanym okresie wolumen i był dwukrotnie wyższy od krajowej produkcji. Kolejne lata to spadek eksportu, przy czym jego wartość w 2023 roku oscylowała na poziomie 14 tys. ton i była porównywalna z poziomem sprzed wybuchu pandemii Covid-19 (tabela 3).

Polska eksportuje miód do 50 krajów świata. Struktura jest jednak bardzo skoncentrowana – dziesięć wiodących krajów ma udział 85%, a dwadzieścia – ponad 98%. Większa część tego produktu trafiła na rynek europejski. Największymi odbiorcami miodu z Polski były: Niemcy, Włochy, Hiszpania, Grecja i Francja. Importujemy miód z 39 krajów. Pięciu wiodących importerów skupia ponad 92% całego importu do Polski, z czego Chiny i Ukraina odpowiadają za 84% całego importu do Polski. Jeśli spojrzymy na mapę świata, Polska koncentruje swój handel zagraniczny głównie na rynku Europejskim i Azjatyckim (rycina 2, tabela 3).

Rycina 2. Kierunki handlu miodem w Polsce w 2023 roku

Legenda: Kolor czarny – eksport, kolor szary – import.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

Tabela 3. Struktura geograficzna polskiego importu i eksportu miodu w 2023 roku

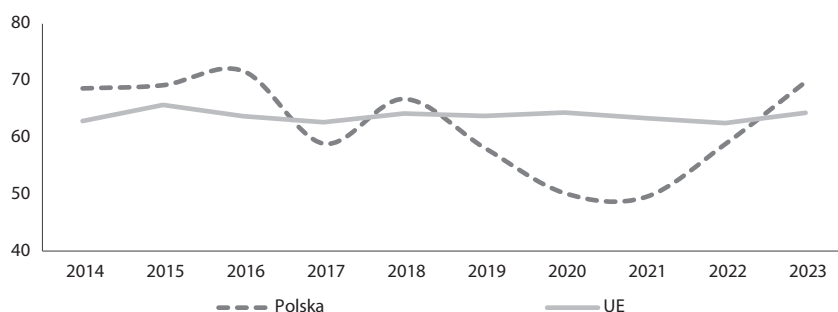
Import	Wolumen (tys. ton)	Udział w całkowitym importie (%)	Ekspert	Wolumen (tys. ton)	Udział w całkowitym eksporcie (%)
Chiny	13,1	47,8	Niemcy	2,7	19,3
Ukraina	9,4	34,3	Włochy	1,9	13,4
Litwa	1,0	3,6	Hiszpania	1,4	10
Belgia	0,9	3,3	Grecja	1,3	9,3
Rumunia	0,4	1,5	Francja	1,0	7,1
Niemcy	0,4	1,5	Bułgaria	0,9	6,4
Bułgaria	0,4	1,5	Belgia	0,8	5,7
Hiszpania	0,3	1,1	Rumunia	0,8	5,7
Turcja	0,2	0,7	Litwa	0,6	4,3
Holandia	0,1	0,4	Wielka Brytania	0,6	4,4
Pozostałe	1,2	4,4	Pozostałe	2,0	14,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#home>, dostęp 13.10.2025.

W Polsce analizowanym okresie produkcja i zapotrzebowanie na miód wykazują dużą zmienność oraz produkcja jest mniejsza od krajowego zużycia, co uzasadnia import. W latach 2014–2023 krajowa produkcja była ok. dwukrotnie mniejsza od bilansowego zużycia (tabela 4). Wskaźniki SSR_{food} na rynku miodu były zróżnicowane,

co wynikało ze zmienności produkcji i salda handlu zagranicznego. W UE wskaźnik ten utrzymywał się na względnie stałym poziomie (63–66%). W Polsce od 2021 roku, w związku z korzystnymi uwarunkowaniami produkcji miodu oraz poprawy salda handlu zagranicznego, wskaźnik samowystarczalności wzrósł z 49,5% w 2021 roku do 67,5% w 2023 roku. Analiza wskaźnika samowystarczalności w długim okresie (2014–2023) potwierdza, że Polska i UE nie osiągają samowystarczalności w zakresie miodu. Uwzględniając zmiany stanu zapasów na poziomie 5–10% krajowego zużycia, samowystarczalność w poszczególnych latach i tak wykazywała niewielkie wahania i wynosiła 52–75%. Różnica wartości wskaźników samowystarczalności w ujęciach analitycznych wynosi 3–7 punktów procentowych.

Wykres 7. Wskaźnik samowystarczalności żywnościowej w latach 2014–2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT 2025.

Łańcuch dostaw w sektorze pszczelarskim, podobnie jak w całym sektorze żywnościowym, łączy trzy ważne sektory gospodarki, tj. rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze oraz dystrybucję. W Polsce miód sprzedawany jest w trzech kanałach, a mianowicie: do skupu hurtowego; poprzez krótkie kanały dystrybucji, np. sprzedaż bezpośrednią (SB) czy rolniczy handel detaliczny (RHD); a także poprzez handel detaliczny (sprzedaż sklepową). Jak wcześniej wspomniano, polskie pasieki to w większości pasieki hobbystyczne. Z tego powodu – w przypadku hobbystycznych pasiek – trudno mówić o stabilnych łańcuchach dystrybucji czy przewidywalnych dostawach. Stąd też, jedną z najpopularniejszych form dystrybucji produktów w branży pszczelarskiej jest ich sprzedaż poprzez tzw. krótkie łańcuchy dostaw (SB, RHD, jednoosobową działalność gospodarczą «JDG», sprzedaż sklepową). W ramach sprzedaży bezpośredniej pszczelarz może sprzedać każdą ilość miodu z własnej pasieki, a także inne produkty pszczele. Wymaga to jednak uzyskania zgody od inspekcji weterynaryjnej. Rolniczy handel detaliczny pozwala na sprzedaż do 2 400 kg miodu rocznie. W odróżnieniu

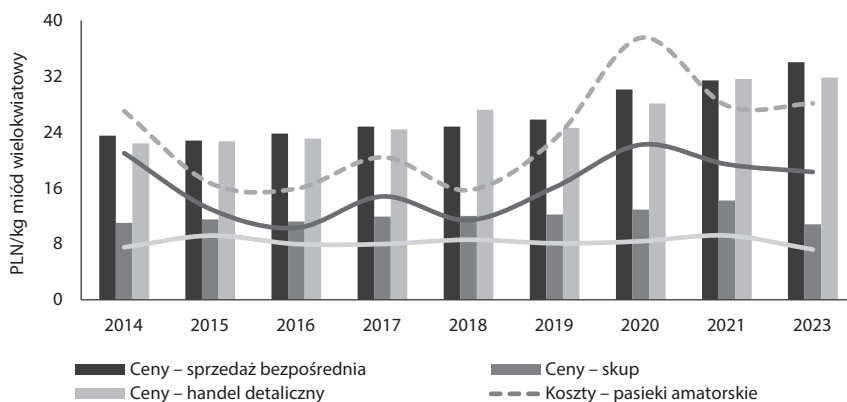
od sprzedaży bezpośredniej w ramach RHD można sprzedawać przetworzone produkty, a także produkty żywnościowe. Zarejestrowanie firmy (JDG) daje możliwość sprzedaży miodu i innych produktów pszczelich bez limitów ilościowych. Ta forma wiąże się jednak z koniecznością prowadzenia księgowości i spełnienia wymogów prawnych dla działalności gospodarczej. W ramach handlu detalicznego, pszczelarz sprzedaje miód bezpośrednio konsumentom końcowym, na przykład za pośrednictwem mediów społecznościowych, na lokalnych wydarzeniach, targach zdrowej żywności czy dożynkach.

Pomimo wielu zalet różnych form sprzedaży, sprzedaż nie odbywa się bez problemów, z których największym jest zapewnienie odpowiedniej jakości i skali produkcji, co przekłada się na ceny miodu. Najniższe ceny uzyskiwane są w skupie hurtowym. W analizowanym okresie oscylowały na poziomie 11–14 zł za miód wielokwiatowy. Analiza cen w ramach tego kierunku dystrybucji pozwala zauważyć, że średnie ceny skupu w 2023 roku są znacząco niższe w odniesieniu do wartości z ubiegłego roku czy sprzed dwóch lat (10,8 zł/kg w 2023 roku wobec 14,2 zł/kg w 2022 roku i 12,9 zł/kg w 2021 roku). W sprzedaży bezpośredniej z pasiek, miody wiosenne kosztowały średnio 34 zł/kg i były wyższe w stosunku do lat ubiegłych o 8% w stosunku do 2022 roku, a w stosunku do 2014 roku – o 45%. W obrocie detalicznym (sprzedaży sklepowej) miód wielokwiatowy sprzedawany był za 32 zł/kg. I ta cena również wzrosła. Trzeba tutaj podkreślić, że miód pochodzący ze skupu hurtowego (wyłączając wyeksportowaną ilość) podlega sprzedaży w ramach handlu detalicznego. Porównanie cen pomiędzy tymi rynkami zwraca uwagę na wysoki poziom marży detalicznej brutto³⁰. Należy jednak zauważyć, że w obliczeniach tych nie są uwzględniane koszty producenta, które wpływają na zmniejszenie marży (wykres 9). Prowadzenie działalności pasiecznej wiąże się z kosztami. W przeliczeniu na jeden kg miodu wynoszą one ok. 28 zł w przypadku pasiek amatorskich oraz 18 zł w przypadku pasiek towarowych³¹. Dla porównania średni koszt zakupu miodów pochodzących z importu to ok. 7–9 zł.

30. P. Semkiw, *Stan pszczelarstwa w Polsce w 2023 r.*, INHORT, Puławy 2023, https://www.inhort.pl/wp-content/uploads/2024/07/11.3_Raport_stan_pszczelarstwa_2023.pdf, dostęp 13.10.2025.

31. Ibidem.

Wykres 8. Koszty produkcji i ceny sprzedaży w ramach różnych kanałów dostaw w latach 2014–2023

Źródło: Opracowanie na podstawie danych: P. Semkiw, Stan pszczelarstwa w Polsce w latach 2014–2023, INHORT, Puławy 2023.

Jeśli na powyższą sytuację spojrzymy z perspektywy oczekiwań konsumenta, wzrostu jego zapotrzebowania oraz preferencji zakupowych, to można zauważyć, że rynek miodu będzie się nadal rozwijał. Wyniki badania „Polska Wieś i Rolnictwo 2024” potwierdzają trend konsumencki odnoszący się do rosnącego patriotyzmu konsumenckiego, który należy wykorzystać przy promocji miodu i produktów pszcze-lich z własnych pasiek, nabywanych w ramach krótkich kanałów dostaw. Ponad 76% respondentów deklaruje preferencje dla zakupów polskich produktów³². Biorąc jednak pod uwagę wszystkie kanały dystrybucji, światowy rynek miodu w supermarketach/hipermarketach osiągnął wartość ponad 4,4 mld USD w 2024 roku, a przewiduje się, że do 2034 roku odnotuje średnioroczną stopę wzrostu (CAGR) na poziomie 4,4%³³. Supermarkety i hipermarkety dominują w branży miodowej ze względu na szeroki zasięg i wygodę dla konsumentów. Tego typu formaty sprzedaży detalicznej oferują szeroką gamę produktów miodowych, w tym znane marki oraz produkty marek własnych, spełniając zróżnicowane preferencje konsumentów. Obecność rozległych sieci dystrybucyjnych umożliwia łatwy dostęp do miodu na obszarach miejskich i wiejskich. W Polsce w wykazie podmiotów zarejestrowanych zgodnie z rozporządzeniem

32. H. Smolarz, *Pszczelarstwo jako element bioróżnorodności bezpieczeństwa żywnościowego Polski*, XI Ogólnopolska konferencja „Bezpieczna pszczoła, bezpieczny pszczelarz, bezpieczne pszczelarstwo”, IERiGŻ PIB, Warszawa, 16 października 2025.

33. *Honey Market Size – By Type, By Application, and By Distribution Channel, Forecast, 2025–2034*, Global Market Insight, Marzec 2025.

(WE) nr 852/2004 zajmujących się konfekcjonowaniem miodu i produktów pszczelich znajduje się 109 firm, w tym osiem firm z istotnym udziałem na rynku marketów³⁴.

Podsumowanie

1. Systematyczny wzrost liczby rodzin pszczelich i rosnące zainteresowanie prowadzeniem gospodarstw pasiecznych nie ma przełożenia na długofalowy wzrost produkcji miodu w Polsce i w UE. Produkcja ta w znacznym stopniu uzależniona jest od warunków pogodowych, długości okresu wegetacji, stabilnej bazy pożytkowej oraz kondycji zdrowotnej pszczół. Wskazują na to m.in. zbiory miodów odmianowych, które są zróżnicowane regionalnie i zależne od bazy pożytkowej oraz warunków pogodowych.
2. Branża miodowa w UE wykazuje duży potencjał rozwojowy, a jej wartość będzie nadal rosła w nadchodzących latach, co potwierdzają prognozy, jak również analizowane trendy rynkowe. Biorąc pod uwagę rosnący popyt konsumentów i duże korzyści zdrowotne, oczekuje się, że rynek będzie się nadal rozwijał.
3. Rozwój unijnego i krajowego rynku miodu jest możliwy na podstawie wzrostu produkcji, jak również rozwoju handlu miodem. Polska jest jednym z czołowych producentów miodu w UE i ze względu na reeksport zajmuje również istotne miejsce w handlu na unijnym rynku.
4. Produkcja miodu w UE i Polsce nie pokrywa rosnącego popytu wewnętrznego, których samowystarczalność kształtuje się na poziomie średnio ok. 60%. Polska i UE nie osiągają samowystarczalności ze względu na niekorzystne uwarunkowania produkcji (m.in. krótki okres wegetacji, zmniejszającą się bioróżnorodność, pokrywanie się okresów kwitnienia wielu roślin). Rosnąca zależność Polski i UE od importu jest również konsekwencją małych zasobów naturalnych, konkurencyjności cenowo-kosztowej przywozu, zmian preferencji konsumentów (żywność prozdrowotna) oraz rosnącego spożycia.
5. Import uzupełnia niedobory surowca, a samowystarczalność – rozumiana jako uniezależnianie się od importu – wpływa co prawda pozytywnie głównie na producentów krajowych, lecz obniża poziom bezpieczeństwa żywnościowego ze względu na presję podażową i wzrost cen dla konsumentów. Szczególnie uderza to w najoższych, na których najsilniej oddziałuje prawo Engla.

34. J. Pawłowska-Tyszko, *Produkcja i handel zagraniczny miodem w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej*, „Przemysł Spożywczy”, t. 79, nr 5, Wydawnictwo SIGMA-NOT.

6. W osiągnięciu samowystarczalności, bez ograniczania importu, mogą być pomocne m.in.: wsparcie lokalnych producentów, inwestycje w nowe technologie, ukierunkowane dotacje na rozwój wysokowydajnych pasiek towarowych, płatności do zapyłania (zwłaszcza dla małych hobbystycznych pasiek). Warto rozważyć stworzenie warunków do powstawania grup producenckich dla tego sektora.
7. Na problem samowystarczalności żywnościowej na rynku miodu nie można patrzeć tylko poprzez pryzmat wymiany handlowej. Samowystarczalność żywnościową w sektorze pszczelarskim należy rozpatrywać znacznie szerzej, bowiem rozwój tego sektora jest kluczowy dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego poprzez zapyłanie roślin i produkcję wysokowartościowych produktów rolnych, stąd też kwestia samowystarczalności żywnościowej w produkcji miodu powinna być traktowana szeroko, ujmując w tym korzyści dla rolnictwa.
8. Unia Europejska stoi przed wyzwaniem związanym z liberalizacją importu miodu z krajów Mercosur oraz Ukrainy. Biorąc pod uwagę jednak silną konkurencję ze strony Ukrainy i krajów ugrupowania Mercosur (dobre uwarunkowania agroklimatyczne, skalę produkcji oraz konkurencyjną cenę), należy wzmocnić kontrolę jakości miodu wprowadzanego na polski rynek. Takie rozwiązanie może być zasadne, biorąc pod uwagę import z Chin, który powszechnie jest uznawany za miód o niskiej jakości.

Bibliografia

- Archer E., *In Defense of Sugar: A Critique of Diet-Centrism*, „Progress in cardiovascular diseases” 2018, Vol. 61, No. 1, <https://doi.org/10.1016/j.pcad.2018.04.007>.
- Asminaya N.S., Kurniawan W., Apriansyah A. et al, *Physical Quality Test of ice cream sweetened using Honey*, „Advances in Biological Sciences Research” 2022, <https://doi.org/10.2991/absr.k.220309.080>.
- Attia Y.A., Giorgio G.M., Addeo F.N. et al., *COVID-19 pandemic: impacts on bees, beekeeping, and potential role of bee products as antiviral agents and immune enhancers*, „Environmental Science and Pollution Research” 2022, Vol. 29, <https://doi.org/10.1007/s11356-021-17643-8>.
- Behnassi M., El Haiba M., *Implications of the Russia-Ukraine war for global food security*, „Nature Human Behaviour” 2022, Vol. 6.
- Bogdanov S., *Honey as Nutrient and Functional Food*, „Retrieved January” 2017, nr 8, <https://www.bee-hexagon.net/app/download/11112014973/8HoneyNutrientFunctional.pdf?t=1609255034>, dostęp 13.10.2025.
- Borowska A., *Kształtowanie się światowego rynku miodu w latach 1961–2010*, „Roczniki Nauk Rolniczych” 2011, Seria G, Vol. 98 (3).

- Borowska A.**, *Zmiany w produkcji i handlu zagranicznym miodem w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej i świata*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie „Problemy Rolnictwa Światowego” 2022, t. 22(XXXVII), z. 4, DOI: 10.22630/PRS.2022.22.4.13.
- CNCD-11.11.11**, *Accord UE-Mercosur: Le libre-échange au prix des enjeux sociaux et environnementaux*, Available online: <https://www.cncd.be/Accord-UE-Mercosur-Le-libre?lang=fr>, dostęp 15.05.2025.
- COLEAD**, *Exporting honey to the EU: An introduction to evolving EU regulations*, 2024. https://agrinfo.eu/documents/82/Exporting_Honey_to_EU_2024.pdf, dostęp 13.10.2025.
- DEFRA**, *Residue control plans for third countries approved to export to Great Britain and the EU*, United Kingdom Government, 2024, <https://www.gov.uk/government/publications/residue-control-plans-approved-third-countries>, dostęp 13.10.2025.
- DEFRA**, *Residue Control Plans*, 2024, <https://s3.eu-west-1.amazonaws.com/data.defra.gov.uk/Food/cert/RoW/Residue+Control+Plans.pdf>, dostęp 13.10.2025.
- Dyrektywa Rady 2001/110/WE** z 20 grudnia 2001 r. odnosząca się do miodu Dz.U.U.E.L.2002.10.47 A, <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-UE/dyrektywa-2001-110-we-odnoszaca-sie-do-miodu-67428080>, dostęp 13.10.2025.
- Dyrektywa Rady 2001/110/WE** z 20 grudnia 2001 r. odnosząca się do miodu, Dz. U. L 10 z 12.1.2002.
- FAOSTAT**, Baza danych, 2025.
- Formato G., Giacomelli A., Mantovani A. et al.**, *HACCP principles applied to beekeeping*. „Large Animal Review” 2010, Vol. 16.
- Hirpara P., Maharshi P., Rameshbhai V.D. et al.**, *Honey: A Functional Food and Its Application in Food Products*, „Journal of Xidian University” 2023, Vol. 17(10). Live Beekeeping, *Honey consumption by country per person*, 2024, <https://livebeekeeping.com/analytics/consumption-2022/>, dostęp 13.10.2025.
- Jaśkiewicz K., Szczesna T.**, *Quality and safety assessment of honey imported from Ukraine to Poland: physicochemical and residue analysis*, „Journal of Apicultural Science” 2025, Vol. 69(1), <https://doi.org/10.2478/JAS-2025-0003>.
- Kozłowska-Burdziak M.**, *Warunki bezpieczeństwa żywnościowego polski (ze szczególnym uwzględnieniem województwa podlaskiego)*, „Economic studies” 2019, nr 3(97).
- Kumar R., Prakash Agrawal O., Hajam Y.A.**, *Honey A Miraculous Product of Nature*, Taylor & Francis, CRS Press, 2022.
- Kuna-Marszałek A.**, *Liberalization of International Trade and the Natural Environment: The Example of the European Union*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016.
- Lin F., Li X., Jia N. et al.**, *The impact of Russia-Ukraine conflict on global food security*. „Global Food Security” 2022, Vol. 36.
- Madras-Majewska B., Majewski J.**, *Oplacalność produkcji pszczelarskiej w Polsce*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” 2004, z. 53.

- Maria Rosiana N., Khoiriyah T.,** *Yogurt Tinggi Antioksidan dan rendah gula Dari Sari Buah apel rome beauty Dan Madu*, „Jurnal Ilmu Dan Teknologi Hasil Ternak” 2018, Vol. 13(2), <https://doi.org/10.21776/ub.jitek.2018.013.02.2>.
- Marriott B., Olsho L., Hadden L. et al.,** *Intake of Added Sugars and Selected Nutrients in the United States, National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES) 2003–2006*. „Critical Reviews in Food Science and Nutrition” 2010, Vol. 50, <https://doi.org/10.1080/10408391003626223>.
- Melitz M.J.,** *The impact of trade on intra-industry reallocations and aggregate industry productivity*. „Econometrica” 2003, Vol. 71, No. 6.
- Nakat Z., Bou-Mitri C.,** *COVID-19 and the food industry: Readiness assessment*, „Food Control” 2021, Vol. 121.
- Ononye B.U., Udeagulu C.T., Akunne C.E. et al.,** *Effect of the golden liquid from honeybees and refined granulated sugar on the blood glucose and serum iron levels of albino rats*, „Asian Journal of Research in Zoology” 2023, <https://doi.org/10.9734/ajriz/2023/v6i1104>.
- Paiano V., Breidbach A., Lörchner C. et al.,** *Detection of Honey Adulteration by Liquid Chromatography – High-Resolution Mass Spectrometry: Results from an EU Coordinated Action*, „Separations” 2025, Vol. 12(2), <https://doi.org/10.3390/separations12020047>, FAOSTAT 2025.
- Pasho I., Vaso K., Aleksy P. et al.,** *Ensuring Honey Safety: Albania's Regulatory Framework for Nitroimidazole Compounds and Beyond*, 2nd International Conference on Scientific and Innovative Studies, 2024.
- Pilati L., Prestamburgo M.,** *Sequential relationship between profitability and sustainability: The case of migratory beekeeping*, „Sustainability” 2016, Vol. 8(1), <https://doi.org/10.3390/su8010094>.
- Reybroeck W.,** *Quality Control of Honey and Bee Products* [w:] R.K. Gupta et al. (Eds.), *Beekeeping for Poverty Alleviation and Livelihood Security*, Springer, 2014.
- Román S., Sánchez-Siles L.M., Siegris M.,** *The importance of food naturalness for consumers: Results of a systematic review*, „Trends in Food Science & Technology” 2017, No. 67, <https://doi.org/10.1016/j.tifs.2017.06.010>.
- Rosiak E.,** *Rynek Rzepaku*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, nr 63, Warszawa 2023.
- Rozporządzenie** delegowane Komisji (UE) 2022/2292 z 6 września 2022 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 w odniesieniu do wymogów dotyczących wprowadzania do Unii przesyłek zwierząt, od których lub z których pozyskuje się żywność, i określonych towarów przeznaczonych do spożycia przez ludzi.
- Rozporządzenie** delegowane Komisji (UE) 2023/905 z dnia 27 lutego 2023 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/6 w odniesieniu do stosowania zakazu stosowania niektórych przeciwdrobnoustrojowych produktów leczniczych u zwierząt lub w produktach pochodzenia zwierzęcego wywożonych z państw trzecich do Unii.
- Rozporządzenie** Komisji (UE) 2023/915 z 25 kwietnia 2023 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów niektórych zanieczyszczeń w żywności oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1881/2006.
- Rozporządzenie** (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności.

Rozporządzenie (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 lutego 2005 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz na ich powierzchni, zmieniające dyrektywę Rady 91/414/EWG.

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2025/636 z 25 marca 2025 r. zmieniające załączniki III i V do rozporządzenia wykonawczego (UE) 2020/2235 w odniesieniu do wzorów świadectw zdrowia zwierząt, wzorów świadectw urzędowych, wzorów świadectw zdrowia zwierząt/ świadectw urzędowych i poświadczania prywatnego do celów wprowadzania do Unii lub tranzytu przez terytorium Unii do państwa trzeciego przesyłek niektórych kategorii zwierząt i towarów przeznaczonych do spożycia przez ludzi.

Sgroi F., Modica F., *An experimental analysis of consumers' attitudes towards honey: The case of the Sicilian market*, „Future Foods” 2023, nr 7, s. 100223, <https://doi.org/10.1016/j.fufo.2023.100223>.

Sgroi F., Modica F., *An experimental analysis of consumers' attitudes towards honey: The case of the Sicilian market*, „Future Foods” 2023, Vol. 7, <https://doi.org/10.1016/j.fufo.2023.100223>.

Sharma V.K., Ingle N.A., Kaur N. et al., *Sugar Substitutes and Health: A Review*, „Journal of Advanced Oral Research” 2017, Vol. 7(2).

Smolarz H., *Pszczelarstwo jako element bioróżnorodności i bezpieczeństwa żywnościowego Polski*, IX Ogólnopolska konferencja pszczelarska „Bezpieczna pszczoła, bezpieczny pszczelarz, bezpieczne pszczelarstwo”, Warszawa, IERiGŻ PIB, 2025.

Szajner P., Pawłowska-Tyszkó J., Łopaciuk W. et al., *Sustainable concentration in the Polish food industry in the context of the EU-MERCOSUR trade agreement*, „Sustainability” 2025, Vol. 17(12), <https://doi.org/10.3390/su17125640>.

Zeng M., Yan W.Y., Zeng Z.J., *Analysis of Consumers' Willingness to Pay for Honey in China*, „Sustainability” 2023, Vol. 15, <https://doi.org/10.3390/su15021500>.

Yeaple S.R., *A simple model of firm heterogeneity, international trade, and wages*, „Journal of International Economics” 2005, Vol. 65(1).

otrzymano: 13.10.2025
zaakceptowano: 03.12.2025

